

EVLYÂULLAHIN SIFATLARI

es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berakâtühû!

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri ve Ak-Televizyon seyircileri!

Allah'ın rahmeti bereketi üzerinize olsun... Cumanız mübarek olsun... Allah sizi mübarek günlere, gecelere eriştirsin...

İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin... Hem ömrünüz uzun olsun hem ameliniz sâlih, makbul, mübarek amel olsun...

Allah'ın rızasına erip huzuruna sevdiği razı olduğu kullar olarak varmayı da Allah nasip eylesin...

Almanya'da bulunuyorum. Cuma vaazım için evimizin küçük kızına rica ettim,

“Hadi bakalım, bu *Râmûzü'l-Ehâdîs* kitabının iki cildinden birisini seç!” diye, o seçti. Seçtiği ciltten de, “Aç bakalım bir sayfa!” dedim, bu sayfayı açtı. Çünkü çocuklar masumdur, bakalım neresi gelecek diye ben de merak ediyordum. Çıkmış olan sayfadan, hadis-i şerifleri size okuyorum.

a. Riyânın Azı Bile Şirktir

Aziz ve sevgili dinleyiciler! Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz, Muaz *radiyallahu anh'dan* Taberânî ve Hâkim'in rivayet ettiğine göre buyurmuşlar ki:

إِنَّ الْيَسِيرَ مِنَ الرِّيَاءِ شِرْكٌ وَإِنَّ مَنْ عَادَى
أَوْلِيَاءَ اللَّهِ فَقَدْ بَارَزَ اللَّهَ بِالْمُحَارَبَةِ وَإِنَّ اللَّهَ
يُحِبُّ الْأَبْرَارَ الْأَخْفِيَاءَ الْأَتْقِيَاءَ الَّذِينَ
إِذَا غَابُوا لَمْ يُفْتَقَدُوا وَإِنْ حَضَرُوا لَمْ يُدْعَوْا
وَلَمْ يُعْرَفُوا قُلُوبُهُمْ مَصَابِيحُ الْهُدَى يَخْرُجُونَ
مِنْ كُلِّ غَبْرَاءٍ مُظْلِمَةٍ¹

*İnne'l-yesîra mine'r-riyâi şirkün, in inne
men âdâ evliyâe lillâhi fe-kad bâraza'llâhe
bi'l-mühârabeti ve inna'llâhe yühibbü'l-
ebrâra'l-ahfiyâe'l-etkiyâe'llezîne izâ ğâbû
lem yüftekadû, ve in hadarû lem yüd'av ve lem
yü'rafû kulûbühüm mesâbîhu'l-hüdâ
yahrucûne min külli ğabrâe muzlimetin.*

*Sadeka Rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ
kâl...*

¹ İbn Mâce, "Fiten", 16 (3989); *Râmûzu'l-Ehâdis*, 134/4.

Hadis-i şerifin metn-i mübârekini okumuş olduk. Şimdi ana konusu evliyâullahla ilgili ve ilk cümlesi riyâ ile ilgili bir hadis-i şerif geldi kur’ada karşımıza... Hadis-i şerifin başında ilk cümlecikte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyor ki:

(*İnne’l-yesîra mine’r-riyâi şirkün*)

“Riyadan az bir miktarı bile şirktir.”

Riyâ ne demek, izah edelim; *şirk* ne demek, izah edelim: *Riyâ*, *reâ*, *rü’yet* kelimesinden geliyor, göstermek demek. Yâni yapmış olduğu ibadeti, iyi işi başkaları görsün de, beni öğsünler, sevsinler diye başkalarına gösteriş yapmak demek. Böyle insanın, Allah’ın rızasını kazanmak için yapması gereken bir ibadeti, hayırlı işi, Allah rızasını düşünerek değil de gösteriş için yapması; insanlar görsün de beğensinler, alkışlasınlar, beni sevsinler diye insanları düşünerek yapması *riyâ*dır.

“Böyle bir davranışın küçük bir miktarı bile, azı bile şirktir. Yâni Allah’a ortak koşmaktır, müşrikliktir.” buyuruyor Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz.

Demek ki, nasıl Müslümanlar “*Lâ ilâhe illa’llâh, Muhammedün Rasûlü’llâh*” diyorlar

ve İslâm dininin en önemli yönü, daha önce kendilerine kitap indirilmiş, peygamber gönderilmiş kavimlerden, daha önceki ilâhî dinlerin bugünkü durumundan en büyük farkı nedir?.. Tevhit inancıdır; yâni Allah'ın bir olduğunu, şeriki nazîri olmadığını bilmek; “*Lâ ilâhe illa'llâh*, Allah var, Allah'tan gayri başka ilâh, ma'bud, put yok... Sadece Allah var, ibadet ancak Allah'a olur.” demek.

En büyük inanç bu, en doğru inanç bu... Onun için bu tevhit inancı çok önemli! Buna sahip olmayan, bu inancı anlayamamış olan, bu inanca yükselememiş, erememiş olan bazı insanlar var. Onlar da dindar ama, dinleri bozuk...

İnsan aklıyla uydurulmuş dinler var... “Şu dağa tapalım, şu ağaca tapalım, şu çeşmeye tapalım veya şu hayvana tapalım!” diye insan aklıyla uydurulmuş; basit birer varlık iken, yaratık iken, mahluk iken insanlar tarafından tanrılaştırılmış, putlaştırılmış ve onlara tapılıyor. Bunların tapınma usûllerinden meydana gelen dinler var; sapık dinler, bâtil dinler...

Bir de ilâhî dinler var... Yâni, Allah *celle celâlüh* Hazretleri'nin insanlara hakkı göstermek; doğru inancı, doğru yolu öğretmek için gönderdiği peygamberlerle, indirdiği kitaplarla insanlara öğretilmiş; menşei, aslı, kökü, çıkışı ilâhî olan, Allah'tan gelen, Allah'ın öğrettiği dinler var... Tabi ilâhî dinlerin aslı ilâhî olmakla beraber sonradan asıl mahiyeti unutulup, doğru yoldan çıkıp müşrikliğe, kâfirliğe dönmüş olanları da var. Tabii o zaman, o da ilâhîlik vasfını kaybettiğinden iyi olmuyor, kötü oluyor.

Allah Teâlâ Hazretleri Kur'ân-ı Hâkim'de buyurmuş ki:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ²

(*Inne'd-dîne inde'llâhi'l-İslâm*) “Allah'ın kabul edeceği, Allah katında makbul olan yegâne din, sadece ve sadece İslâm'dır.” Başka bir ayet-i kerimede de:

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ³

² 3/Âl-i İmrân, 19.

³ 3/Âl-i İmrân, 85.

(*Ve men yebtaği ğayre'l-İslâme dînen fel-en yukbele minhü*) “Allah’ın bu hak dininden, İslâm’dan başka bir dini din edinip, o dinde yürüyenin dindarlığı Allah indinde kabul edilmeyecektir, ibadetleri makbul olmayacaktır. Ben onları kabul etmeyeceğim!” buyuruyor Allah Teâlâ Hazretleri...

Yâni kâfirleşmiş, müşrikleşmiş insanların, bozulmuş insanların İslâm’dan gayri seremonilerini, merasimlerini, ibadet diye yaptıkları şeyleri, Allah’ın kabul etmeyeceğini kesin olarak bildiriyor.

Demek ki bir müminlik var, iman ehli olmak, mümin olmak; bir de kâfirlik var... Bir de mümin olduğu halde, Allah’ı doğru tanımayıp, inancı olduğu halde yanlış inanç üzere olmak, inancın bozulmuş olması var. Böyle yanlış inanca sapan insanlar, Allah’tan gayri bir şeyleri Allah’a ortak koşup onlara tapıyorlarsa, onlara *müşrik* deniliyor. Yaptıkları iş de *şirk* oluyor.

Tabi bir insan kalkar da elle yapılmış bir puta taparsa o müşrik oluyor. Fakat İslâm’ın içinde de Müslümanların dikkat etmesi gereken durumlar var. “Riyâkârlık da şirktir.” diyor

Peygamber Efendimiz, hem de azı bile... Riyakârlığın, gösteriş için ibadet yapmanın, menfaat sağlamak için sevgi toplamak için dikkat çekmek için birileri görsün de şöyle şöyle olsun diye bir maksatla, insanları düşünerek yapılan ibadetin de bir çeşit müşriklik olduğunu, şirk olduğunu; Allah Teâlâ Hazretleri'nin onun ibadetini kabul etmeyeceğini bildiriyor.

Bunu hadis-i şeriflerden kesin olarak biliyoruz. Bu hadis-i şerifin dışındaki başka hadis-i şeriflerden de biliyoruz.

İbadet, hayrât-u hasenât, hepsi Allah için yapılır.

“Hem Allah için yapıyorum, hem de biraz dünya için...”

“Hem Allah için yapıyorum, hem de biraz reklam için...”

“Hem Allah için yapıyorum, hem de biraz sevgi toplamak için oy toplamak için alkış toplamak için teveccüh kazanmak için itibarımı sağlamlaştırmak için müşterilerimi artırmak için yapıyorum...”

O zaman şirk oluyor. Allah'tan gayrisini düşünmeyecek, sadece Allah'ın rızasını

düşünecek ve ibadeti Allah için yapacak. Hatta bazıları, başkaları bilmesin diye, ibadeti gizli yapmayı tercih ederlermiş. Hani “İbadet de gizli, kabahat de gizli...” derler.

Tabi farz olan ibadetler âşikâre yapılır ki, hem insanlar o kimseye, “Bak Allah’ın emirlerini tutmuyor, demek ki zındık bu adam!” diye, onun hakkında kötü düşünüp, sû-i zanna düşüp de günaha girmesinler diye; hem de başka insanlar da, “Bak bu adam Allah’ın kulu olduğunu bilmiş, Allah’ın emri olan ibadeti yapıyor. Ben de Allah’ın kuluyum, ben de Müslümanım, ben de Kur’ân-ı Kerîm’e inanıyorum, ben de Rasûl-ü Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ümmetiyim... Ben de onun yaptığını yapmalıyken niye yapmıyormuşum? Bak, iyi ki hatırlattı bu kardeşim!” diye yapmasına vesile olacağı için farzlar alenî yapılır.

Farzlardan bir öğünç de olmaz. Çünkü vazifeyi yapıyor, Allah emretmiş yapacak... Yapmamak suçtur, yapmak da bir öğünç değildir. Farzlar âşikâre yapılır. Öteki ibadetleri mümkün olduğu kadar saklamayı tercih etmişler.

Hattâ tasavvuf yolunda bazı mübarek insanlar da melâmîlik meşrebine girmişler, o tarafa kaymışlar. Yâni kendileri iyi oldukları halde, halk kendilerine teveccüh etmesin diye, kendilerini kötüymüş gibi, değersizmiş gibi gösterme yoluna sapmışlar. “Ben bir şey değilim, ben günahkârım!” vs. deyip, bir de başkası baktığı zaman bunu günahkâr sansın diye kandırıcı, günah işliyormuş gibi görünen; ama aslında günah işlemeyen o hissi verecek bazı şeyleri yapıp; “Halk teveccüh etmesin de, şöhret afeti olmasın, riyâ olmasın, ihlâsıma hâlel gelmesin.” diye düşünenler de olmuş.

Ama demek ki onlar gibi yapmasa bile insanlar, bir kere ibadeti tâati gösteriş için dünya menfaati için başka sebepler için yapmayacak, sırf Allah’ın rızası için yapacak; başkası beğenmiş veya beğenmemiş, kızmış veya sevmiş, alkışlamış veya yuhalamış, fark etmeyecek, Allah’ın emridir diyecek, yapacak.

Bazan da bir gence, bir kıza, bir delikanlıya “İbadeti yap!” diyoruz. Diyor ki:

“Utaniyorum!..”

İbadetten utanılmaz, ibadet Allah’ın emri...

“Ee canım, işte başkaları bana bakıyor diye utanıyorum.”

Hayır! İbadetin yapılmasından utanarak da vazgeçmemek lazım, gösteriş için de yapmamak lazım!..

Efendimiz, “Riyânın azı bile şirktir.” diyor. Bizim ihlâslı, riya karışmamış, katıksız, safi, temiz, sırf Allah rızası için çok iyi niyetle yaşamamızı, ibadetleri öyle yapmamızı, hâlis muhlis Müslümanlar olmamızı böylece işaret buyurmuş oluyor.

b. Evliyâullahâ Düşmanlık Etmek

Arkasındaki cümle, Allah’ın sevgili kulları ile ilgili bazı bilgileri bize kazandırıyor. Hadis-i şerifin devamında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyurmuş ki:

(*Ve inne men âdâ evliyâe’llâhi, fe-kad bâreza’llâhe bi’l-muhârabeh*) “Hiç şüphe yok ki Allah’ın evliyâsına, evliyâullahâ düşmanlık besleyen kimseler, Allah’a ilân-ı harp etmiş, Allah’ın karşısına dikilmiş de, ‘Ben seninle harp etmeye karar verdim, seninle savaşıcağım!’ demiş gibi olur.” Neden?.. Çünkü Allah’ın evliyâsına, sevgili kullarına, velî kullarına, düşmanlık yapıyor.

Allah'ın sevgili, velî kullarına düşmanlık eden, Allah'a harp ilan etmiş gibi olur, Allah'la savaşımaya kalkışmış gibi olur. Küstah bir kimse... Demek ki Müslümanlar ve başkaları bu cümleyi dikkatle dinleyecekler, Allah'ın evliyâsını incitmemeye çalışacaklar. Allah'ın sevgili kullarını hoş tutmaya çalışacaklar. Allah'ın sevgili kullarına düşmanlık beslemeyecekler.

“Ben şu adama kızıyorum!”

“Neden?..”

“Sakallı, sofı, camiden çıkmıyor... İnsan hem öyle yapmalı, hem böyle yapmalı! Bu kadar da katı Müslümanlık olmaz, yarım Müslüman olsun, çeyrek Müslüman olsun, onda bir, yüzde bir...”

Allah'ın yolunda giden doğru kuluna kızıyor. Öyle şey olmaz! Allah'ın emirleri, dinin ahkâmı, yaşam tarzı bir bütündür; hepsini yapacak. Allah'ın emrini ifa etti diye, sofı diye kızıyorlar mesela... Böyle yaparsa ne olur?.. Allah'la harp etmiş olur. Kim kazanır?.. Allah Teâlâ Hazretleri onu mahveder. Allah'ın evliyâsı ile harbe kalkışan kimsenin sonu

perişan olur, mahvolur, kahrolur, Allah'ın kahrına, gazabına uğrar.

Demek ki, kimseyi incitmemeye çalışılacak; namazlı niyazlı, ibadetli, taatli, örtülü, tesettürlü, Allah yolunda ömrünü geçirmeye gayret eden, halis, muhlis Müslümanlara kimse sataşmayacak. Hem Müslümanlar sataşmayacak, hem de başkaları sataşmayacak. Allah'ın evliyâsına herkes sevgi besleyecek.

Neden?.. İnsan Allah'ı severse, Allah'ın her şeyini de sever. Allah'ın nelerini sever mesela: Allah'ın gönderdiği peygamberini sever. Neden?.. “Allah'ın peygamberi, Allah göndermiş bana bunu elçi olarak, peygamber olarak...” der, Allah'ın peygamberini sever.

Biz Allah'ın peygamberlerinin hepsini seviyoruz. Hazret-i Peygamberimiz Efendimiz, rehberimiz, serverimiz, önderimiz Muhammed-i Mustafâ'dan geriye doğru, Adem *aleyhisselam*'a kadar, Kur'ân-ı Kerîm'de isimleri geçen bildiğimiz peygamberleri; bilmediğimiz ama Allah'ın evliyâsı olduğu söylenen Allah'ın sevgili kullarını severiz. Evliyâsını, enbiyâsını severiz.

Allah'ı seven peygamberlerini sever, Allah'ın kitaplarını sever. Mesela küfür ediyor, kitabına... Olmaz! Kâfir oluverir insan, öyle söz söylenmez. Allah'ın indirdiği kitaplara, bozulmamış, aslîhaliyle kalmış kitaplara hürmetimiz tamdır.

Sonra Allah'ın meleklerini sever. Ondan sonra emirlerini sever, yasaklarını sever. Hatta yasakları, emirleri icabı, bazen suç işleyerek ceza da olur, cezalarını da sever. “Allah böyle hükmetmiş, cezası da güzel... Lütfu da güzel, kahrı da güzel!” diye ahkâmını da sever.

Alnına yazılmış yazıyı da, kaderi de sever. “Allah takdir etmiş bunu bana, ne yapalım, benim de kaderim böyleymiş!” der, onu da sever. Allah'ı seven, Allah'tan gelen her şeyi de sever, olgunlukla karşılar.

Demek ki, Allah'ın sevgili kullarını incitmemeye çalışacağız. Peki Allah'ın evliyâsı deyince aklımıza kimler geliyor?.. Mübarek insanlar geliyor. Tasavvuf tarihinden okuduğumuz Abdülkâdir-i Geylânî Efendimiz, Bahâeddîn-i Nakşibend Efendimiz, Şehâbeddin-i Sühreverdî Efendimiz, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Efendimiz, Ahmed er-Rufâî Efendimiz,

Ahmed el-Bedevî Efendimiz, Cüneyd-i Bağdâdî Efendimiz, İbrâhim b. Edhem Efendimiz, Hacı Bayrâm-ı Velî'miz, Hacı Bektâş-ı Velî'miz, İbrâhim Hakkı Erzurûmî, İsmâil Hakkı Bursevî, Eşrefoğlu Rûmî... gibi zâtlar aklımıza geliyor. Tabi, bu böyle...

Fakat bir de Kur'ân-ı Kerîm'de ve hadis-i şeriflerde, "Allah müminlerin velîsidir, müminler de Allah'ın velîsîdir." diye de geçiyor. Demek ki esas itibariyle Allah'ın evliyâsı müminlerdir. Yâni müminlerin hepsi derece derece, mertebe mertebe Allah'ın evliyâsıdır. Bir mümin kulun kalbini kırmamak lazım! Onu üzmemek lazım, ona düşmanlık etmemek lazım!..

Buradan, "hiç kimsenin kalbini kırmamak" kaidesi çıkıyor. Onun için büyüklerimiz öyle davranmışlar. Herkese hürmetkâr, herkese lütufkâr, herkese karşı ikrâmkâr, fedakâr olmuşlar, tatlı dilli olmuşlar. Hitap ederken nasıl hitap etmişler: "Efendim..." demişler. *Efendim* ne demek?.. "Ben senin kölenim, sen benim sahibimsin!" demek...

Dilimizde bu kelime yerleşmiş. Biz de birisi bir şey söyledi mi, "Buyurun efendim!"

diyoruz. Halbuki o bizim patronumuz değil, sahibimiz değil, biz de onun kölesi değiliz ama, nezaketten böyle diyoruz.

Veyahut, “Cânım...” demişler. *Cânım* ne demek?.. Ruhum demek. *Can*, Farsça ruh demek. “Buyur canım!” diyoruz, kendi ruhumuz gibi, hayatımız gibi aziz tuttuğumuzu beyan etmiş oluyoruz karşımızdakine... Ne kadar güzel!..

Medrese talebeleri de birbirlerine “*Mevlânâ*” derlermiş, yâni “Efendimiz” demek. Hitapları böyleymiş. Sonra bu *mevlânâ* kelimesi, kısala kısala *molla* olmuş. Ne kadar güzel... Şimdi *molla* deyince millet yüzünü buruşturuyor ama, aslında molla, *mevlânâ* lakabının kısaltmış şekli... O da, “Efendimiz!” demek.

Anlaşıyor ki medrese talebeleri son derece terbiyeli, zarif, mütevâzı kimselermiş. Arkadaşlarına bile “efendimiz” manasına “*mevlânâ*” derlermiş.

Allah rahmet eylesin, nur içinde yatsın; vefatını duydum, üzüldüm ve çok dualar ettim. Kabri cennet bahçesi olsun, Allah cümle geçmişlerimize rahmet eylesin... Ömer

Ziyâeddin Efendimiz'in oğlu Prof. Yusuf Ziyâ Binatlı derdi ki:

“Biz gençken, delikanlılarla akşam serinliğinde, yazgecelerinde falan Bayezit Meydanı'nda dolaşırdık. Bir arkadaşımıza rastladığımız zaman, tanıştığımız zaman; ‘İşte bu Ahmed... İşte bu da Hasan...’ falan diye tanışma olduğu zaman birbirimize sorardık:

‘Mîrim, hangi tekkeden feyz alıyorsunuz?’ derdik.” diye bize anlatmıştı gençlik yıllarından hatıralarını...

Mîrim ne demek, emîrim demek, komutanım demek... *Emir* kelimesi *mîr* diye kısaltmış. Yâni karşısındaki yeni tanıştığı kimseye “Ey komutanım!” diye hitap ediyor. “Hangi tekkeden feyz alıyorsunuz?” diyor, yâni “Hangi tekkeye müdâvemet edip, devam oradan edep öğreniyorsunuz, erkân öğreniyorsunuz, ahlak öğreniyorsunuz?” diyor.

“Şimdikiler de, ‘Hangi takımı tutuyorsunuz?’ diye soruyorlar.” derdi.

Tabi, eskiden büyüklerin yanına, ciddi insanların, dinini bilen insanların yanına giderlermiş. Tekkenin adabını öğrenirlermiş, büyüklere saygıyı öğrenirlermiş, insanlara

hizmeti öğrenirlermiş. Herkesi sevmeyi, saymayı öğrenirlermiş. Küçüklere, muhtaçlara yardım etmeyi öğrenirlermiş. Oturmanın, kalkmanın adabını öğrenirlermiş... Ne güzel!

Şimdi insanlar bu çeşit şeyleri bıraktı. Nereye gidiyor akşamları?.. Sigara dumanı dolu kahvehanelere gidiyor, sıhhati bozuluyor. Ne ile vakit geçiriyor?.. Tak tuk bilardo topları ile oynayarak, çat pat iskambil oyunu oynayarak, arada para koyup kumar haline getirerek; para olmasa, keyf ve zevk için olsa bile kıymetli vakitleri harcayarak, öldürerek geçiriyorlar.

Ama eskiden, “Mîrim, hangi tekkeden feyz alıyorsunuz?” derlermiş. Hepsi müeddeb insanlar, hepsi ârif insanlar, hepsi zarîf, kâmil insanlarmış. Benim rahmetli profesörüm Necâti Lugal Bey de derdi ki:

“Biz yeni bir divan çıktı mı, bir şair bir divan neşretti mi, hemen alır, onu baştan sona bir okurduk. Mühim şiirlerini ezberlerdik.” derdi.

Yâni bir zarâfet var, edebiyata düşkünlük var, edep var...

Demek ki, bütün Müslümanlar bir bakıma Allah'ın velîleri olduğundan, hiçbir Müslümanı

incitmemek lazım!.. Daha da genişletebiliriz bu daireyi; hiçbir kimsenin hakkını yememek, hiçbir kulu incitmemek lazım!..

Daha da genişletebiliriz daireyi; hiçbir mahluku mümkün olduğu kadar incitmemek lazım! Karıncayı bile ezmemek lazım! Kuşun kanadı kırıkça, sarmak lazım! Leylek uçamıyorsa, barındırmak lazım! İyi şeyler yapmak lazım!

Çevreyi korumak lazım, ağaçları dikmek lazım! Çiçekleri koparmamak lazım, tahribat yapmamak lazım! Pis şeyleri sağa sola atmamak lazım, temiz olmak lazım! Derece derece çevreyi de sevmek, her şeyi güzel tutmak, İslâm'ın terbiyesi bunlar...

c. Allah'ın Sevdığı Kullar

Hadis-i şerifin cümlelerine devam edelim:
(*Ve inna'llâhe yühibbü'l-ebrâra'l-ahfiyâe'l-etkîyâ'*) “Ve muhakkak ki, hiç şüphe yok ki Allah Teâlâ Hazretleri takvâ ehli, gizli iyi kulları sever.”

Allah ebrârı sever. *Ebrâr*, *berr* kelimesinin çoğulu, iyiler demek... Ama nasıl iyiler?.. (*el-ahfiyâ'*) “Hafî olan, gizli olan; riyâkâr olmayan, gösterişçi, farfaracı, tantanacı olmayan,

böbürlenmeyen, kendisini saklayan saklı iyi kulları sever.” Başka?.. (*el-etkiyâ*) “Takvâ ehli, sakınan iyi kulları sever. Haramdan, gûnahtan, Allah’ın rızanı aykırı işleri yapmaktan sakınan kimseleri sever.”

Daha da devam ediyor Allah’ın sevdiği bu kimselerin vasıflarına: (*Ellezîne*) Öyle takva ehli, gizli iyi kullar ki, (*izâ ğâbû lem yüftekadû*) ortalıktan kayboldukları, görünmedikleri zaman aranmazlar. ‘Nerde kaldı bu adam?’ denmez.” Neden?.. Gizli olduklarından, Allah’ın evliyâsı olduğu, sevgili kulu olduğu bilinmediğinden, kimse önem vermez. Kimse, “Buyurun efendim, başımızın üstünde yeriniz var, şöyle baş köşeye oturun! Arz-ı hürmet ederiz efendim, bir arzunuz var mı?.. Çay mı istersiniz, kahve mi istersiniz, sütlü mü istersiniz, sade mi istersiniz?..” diye itibar etmez.

Bunlar böyle itibarlı insanlara yapılıyor. Nasreddin Hoca’nın hikâyesinde olduğu gibi, samur kürkü giyince itibarı çok olmuş da, kürkünü uzatmış yemeğe, demiş ki:

“Ye kürküm ye! Bu itibar sana... Çünkü ben demin kürksüz geldiğim zaman, beni

kapıdan bile içeri almadılar.” demiş. Kürke itibar oluyor bazen...

Böyle takvâ ehli, gizli, ama iyi kullar bilinmediğinden ortalıkta görünmezse, aranmaz. İtibarlı bir kimse ise;

“Yâ bir Ahmed bey vardı, bugünlerde görünmüyor, niye gelmiyor?.. Hastaysa ziyaret edelim, konağında görelim bakalım beyefendiyi...” falan derler.

Değerini anlayamadıkları gizli bir insansa, kaybolsa bile, nerede bu diye araştırılmazlar.

(*Ve in hadarû lem yüd'av*) “Ortalıkta görünseler, camide vs. davet edilmezler.” Adam diyor ki yanındakilere:

“Buyurun, çorbayı bu akşam bizde yiyelim!” diyor. İyi insanlara işaret ediyor:

“Ahmed bey buyurun, zât-ı âliniz de buyursun! Akşam çorbasını bizde içelim!” diyor.

“Peki efendim, geliyoruz efendim...”

Ama arkadaki o gizli, takvâ ehli iyi kul, kıymeti bilinmediğinden, (*lem yüd'av*) davet de olunmuyor. Evlere, sofralara, ziyafetlere, toplantılara davet de edilmiyor.

Allah'ın sevdiği kullar öyle iyi, gizli, takvâ ehli kimseler ki, ortalıkta görülmedikleri zaman nerede diye araştırılmıyor, soruşturulmuyorlar. Ortalıkta oldukları zaman da ziyafetlere, davetlere çağrılmıyorlar. (*Velem yu'rafû*) Kadr-ü kıymetleri de bilinmiyor, sorulmuyor. Şöyle bakıyorlar, “Canım işte basit bir insan galiba?” diye kimse aldırılmıyor.

(*Kulûbühüm mesâbîhu'l-hüdâ*) “Ama onların gönülleri hidayet fenerleridir, hidayet kandilleridir. Hidayet yolunu, doğru yolu aydınlatırlar. Kalpleri nur doludur, hatta etrafa nur saçarlar.”

Sözler de gönüllerin tercümanıdır. Gönüllerde güzel ilimler, maarif, ulûm olursa, dilden de arifane sözler çıkar. Kalpleri hidayet fenerleri ise, nur saçan kalplere, gönüllere sahip iseler, tabii sözleri, sohbetleri de ona göre olur. Hakkı söylerler, insanların hidayete ermesine vesile olurlar. Yanlışlıkların engellenmesine sebep olurlar.

Demek ki, bir sıfatları da bu... Gönülleri pürnûr, hidayet fenerleri gibi etrafa ışık saçıyor. Deniz feneri nasıl denizden geçenlere

ikaz oluyor, ışıkları ta uzaklardan görünüyor; onun gibi...

(*Ve yahrucûne min külli ğabrâe muzlimeh.*) “Her tozlu topraklı, karanlık yerden çıkarlar.” Burada bir benzetme olabilir. Her tozlu topraklı, karanlık gece gibi olan fitnelerden çıkarlar. Ne mânâyâ olabilir?.. Bu badirelerden aşarlar, bunlara takılmazlar, bu fitnelerde helâk olmazlar. Çünkü kalpleri nurdur, nurludur, Allah’ın sevgili kullarıdır. Hidayet yolunda yürürler, imtihanları kazanırlar. İnsanların sapır sapır döküldüğü fitnelerde, fesatlarda bunlar fitnelere, fesatlara uğramazlar.

Bir de tozlu topraklı, karanlık, izbe, kimsenin bilmediği yerde dururlar; saraylarda, konaklarda, tantanalı, şâşaalı yerlerde olmazlar demek olabilir. Hepsi mümkün... Yâni, ibare biraz örtülü olduğundan, tam olarak anlamamız için başka şeyleri düşünmek gerekiyor.

Demek ki, Allah Teâlâ Hazretleri böyle kulları severmiş. Bütün bunlardan anlaşılan şudur ki, gizli oluyorlar; Allah’ın evliyâsı

olduğunu, keramet sahibi, makbul kulu olduğunu herkes anlayamıyor.

Böyle olduğuna göre, yâni Allah'ın sevgili kulu olduğu halde anlaşılamıyorsa, demek ki etrafımızdaki Müslümanlara biraz böyle olabilir diye düşüneceğiz, hüsn-ü zan edeceğiz. Belki Allah'ın böyle bir kuludur diye onun da kalbini kırmamaya, ona düşmanlık yapmamaya gayret edeceğiz.

Bir de bir insanın gösterişi olursa, kerli ferli, kürklü, samurlu, saltanatlı olursa, tabii herkes itibar eder. Ama, Allah da imtihan olsun diye, sevgili kullarını biraz da saklar. Zaten onlar da gösterişi sevmediğinden, biraz böyle giyinmezler.

Bazı hadis-i şeriflerden biliyoruz. Bir hadis-i kudsîde Allah Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

أُولِيَائِي تَحْتَ قِبَابِي لَا يَعْرِفُهُمْ غَيْرِي⁴

(Evliyâî tahte kîbâbî, lâ ya'rifühüm ğayrî)

Kîbâb, kubbeler demek. “Benim evliyâlarım, sevgili kullarım kubbelerimin altındadır.”

⁴ Gazâlî, İhyâ, 4/357.

“Hocam, bu hadis-i şerif ise, o devirlerde Arabistan’da kocaman binalar, kubbeler var mıydı?.. Üstü kurşunlanmış mıydı, alemi var mıydı? Yanında minaresi var mıydı?..”

Hayır, buradaki kubbe, çadır demek... Ama ne çadırı?.. Gelin çadırı... Gelin çadırına, yuvarlak, biraz da böyle süslü olan çadıra *kubbe* derlerdi.

Allah Teâlâ Hazretleri nasıl buyurmuş?.. (*Evliyâî tahte kîbâbî*) “Benim velî kullarım gelin çadırlarının altında saklıdır.” Neden böyle buyrulmuş hadis-i kudsîde?.. Nasıl gelin duvaklı oluyor, peçeli oluyor, çadırın içinde oluyor, herkes görmüyor; görünmesin diye dikkat ediyorlar, çadırın içinde koruyorlar. Yüzüne duvak örtüyorlar, yüzü görülmüyor. Eski devrin adetlerini hatırlayalım; böyle saklanıyor.

(*Evliyâî tahte kîbâbî*) ne demek?.. Benim sevgili kullarım da öyle; gelinin gözlerden korunduğu, saklandığı gibi saklıdırlar. Yâni herkes hemen meydanda görmez, göze çarpmaz demek...

Demek ki saklı olurlar, kendilerini saklarlar. Tevazu gösterirler, böbürlenmezler,

kendi hallerini belli etmezler. Bazıları kendisinin evliyâ olduğunu da bilmezmiş, ama Allah'ın evliyâsı olurmuş. Bazısına Allah bildirirmiş evliyâ olduğunu... Bazısını da halk da bilirmiş, kendisi de bilirmiş. Çeşit çeşit oluyorlar.

Ama mütevazı olduklarından, konuşurken; “Ben günahkâr kardeşiniz... İşte kanaatime göre şu şöyledir, acizâne bendeniz böyle düşünüyorum.” derler.

Bendeniz ne demek?.. Köleniz demek; *bende*, köle...

“Ben aciz kardeşiniz, bendeniz, benim nâçiz kanaatime göre...” derler. *Nâçiz* ne demek?.. Hiçbir şey demek...

Ağlar adamcağız böyle;

“Ben günahkâr kardeşiniz çok günahlıyım, ömrümü hiç hayırlı yolda geçiremedim.” der.

Halbuki ömrünü ibadetle geçirdi, hayırla hasenatla geçirdi, herkese hizmetle geçirdi. Faydalı işler yaptı. Yetimleri aldı büyüttü, evlendirdi. Parasıyla cami yaptırdı, medrese yaptırdı. Bir an bile ilimden irfandan geri durmadı ama, sorsan kendisine:

“Ben çok günahkârım, Allah affetsin günahlarımı, dua edin!” falan der; tevazuundan...

Demek ki, Allah’ın velî kulları saklı oluyor. Biraz kendilerini saklıyorlar, biraz Allah saklıyor. Gelinin çadırında saklandığı gibi belli etmiyor. Bazen itilip kakılabiliyorlar. Karanlık, tozlu topraklı yerlerde olabiliyorlar. Üstü başı toz toprak, saç başı dağınık olduğu için herkes dilenci zannedebiliyor. Olabilir. Ama kalbi hidayet feneri gibi etrafa ıslıl ıslıl ışık saçıyor diye Peygamber Efendimiz bildiriyor.

Bu hadis-i şerifte böyle evliyâullahın halleri geldi.

d. Evliyâların Sıfatları

Bir sonraki hadis-i şerif de yine evliyâullah ile ilgili, onu da okuyalım. Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri’nden naklolunduğuna göre, burada da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyurmuş ki:

إِنَّ أَبْدَالَ أُمَّتِي لَمْ يَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِالْأَعْمَالِ

وَلَكِنْ إِنَّمَا دَخَلُوهَا بِرَحْمَةِ اللَّهِ وَسَخَاوَةِ الْأَنْفُسِ
وَسَلَامَةِ الصُّدُورِ وَرَحْمَةِ لِّجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ⁵

Bu da yiné, Allah'ın evliyâsının sıfatlarıyla ilgili bir hadis-i şerif olduğu için bunu da okuyalım:

(*Inne ebdâle ümmetî*) “Hiç şüphe yok ki benim ümmetimin ebdâli...” *Ebdâl* ne demek, sayıları muayyen olan evliyâullah demek; üçler, yediler, kırklar gibi. Neden ebdâl denmiş?.. Çünkü birisi ahirete irtihal ettiği zaman, yerine ötekisi geldiğinden *ebdâl* deniyor. Ebdâl o zaman, sayıları belirli olan, yüksek vasıflı, çok kıymetli evliyâullah demek...

“Benim ümmetimin evliyâsı, ebdalları, (*lem yedhulü'l-cennete bil-a'mâl*) cennete amelleriyle girmeyecekler.” Yâni şu kadar namaz kıldılar, bu kadar tesbih çektiler, şöyle oruç tuttular diye amelleriyle girmeyecekler. (*Ve lâkin innemâ dehalûhâ bi-rahmeti'llâh*) “Allah'ın rahmeti ile cennete girecekler. (Ve

⁵ Beyhakî, *Şu'abü'l-Îmân*, 13/318 (10394); *Râmûzu'l-Ehâdîs*, 110/5.

sehâveti'l-enfûs) Nefislerinin cömertliği ile girecekler. (Ve *selâmeti's-sudûr*) Göğüslerinin selameti ile girecekler. (Ve rahmetin *li-cemîi'l-müslimîn*) Bütün Müslümanlara merhametleri dolayısıyla girecekler.”

Şimdi bunları izah edelim:

1. Evliyâullah cennete amelleriyle girmeyecek. Zaten kimse cennete ameliyle girmeyecek. Bu ne demek?.. Yaptığımız amellerin fiatını hesaplasak, teraziye koysak, Allah’ın bize verdiği bir nimetin bile karşılığı olmaz. Bir görme nimetinin, bir işitme nimetinin, bir akıl nimetinin karşılığını ödemek için bin tane canımız olsa, bin defa fedâ-yı can etsek yine ödeyemeyiz. Allah’ın üzerimizdeki nimetleri, ikramları çok olduğundan ameller o nimetleri bile ödeyemediğinden, cenneti satın almak o amellerle mümkün olmaz. Cennetin bedeline hiç kimse para yetiştiremez.

Herkes Allah’ın lütfuna bağlı olarak, Allah rahmettiği için lütfettiği için cennete girecek. Peygamber Efendimiz dahi, geceleri ayakları şişinceye kadar ibadet ettiği halde, Allah’ın en sevgili kulu olup ömrünü en güzel şekilde geçirdiği halde, Allah’ın rahmetiyle cennete

girecek. Evliyâullah da Allah'ın rahmetiyle girecek.

Buradan neyi anlıyoruz: hiçbir kimse ibadetlerine mağrur olmasın, ibadetiyle böbürlenmesin! “Ben bu kadar ibadet işledim, muhakkak cenneti garantiledim.” demesin, böyle bir yanlış zanna da düşmesin! Çünkü ibadetleri güzel ibadet de olsa ne kadar makbul de olsa, teraziye konduğu zaman Allah'ın nimetlerinden bir tanesini bile karşılayamaz.

Cennete girecek olan herkes, -Peygamber Efendimiz, ben dahi öyle diyor- Peygamber Efendimiz de, yüksek evliyâullah da cennete amelleriyle girmeyecek. Nerede kaldı böyle ağır aksak namaz kılan, hatalı kusurlu oruç tutan, eksikli kusurlu Müslümanlar... (*Ve lâkin innemâ dehalûhâ bi-rahmeti'llâh*) “Allah'ın onlara acımasıyla, rahmetmesiyle, Allah'ın rahmetiyle girecekler cennete...” Çünkü hiçbirisi cenneti hak edemez, parasının hakkından gelemez. Cennetin köşkünün bir taşının, bir mücevherinin bedelini bile, ömrü boyu ibadet etse karşılayamaz.

Tamam, bunu anladık; Allah'ın rahmeti ile cennete girecekler. O halde kimse ibadetine böbürlenmesin, ibadetinden dolayı burnunu havaya kaldırmasın! “Ben şu kadar namaz kıldım, ben bu kadar hatim indirdim, ben bu kadar hacca gittim.” diye kendini aldatmasın!

Bir kere bilmiyoruz ki, ibadetlerini Allah kabul etti mi; yâni kabul olunacak sağlam bir ibadet mi, çürük bir ibadet mi?.. Bakkaldan çürük elmayı kimse para verip alır mı?.. Çürükleri atıyor bakkal... Şöyle bir bakıyor, çürümüşse elma onu atıyor, sağlamlarını siliyor, öyle koyuyor. Çürükler çöpe gidiyor.

İbadet çürük ise, zaten Allah kabul etmez. Haramdan yapılmışsa, haram para kazanmış hacca gitmişse, zaten kabul etmez. Oruç tutarken diline sahip olmamışsa, gözüne sahip olmamışsa, günahlardan korunmamışsa; orucu da kabul olmaz.

Sadakayı başa kakarak verdiyse, haramdan kazandıysa veya fukarayı üzerek verdiyse, inciterek verdiyse; onu da kabul etmez. Gafilâne namaz kıldıysa, onu da kabul etmez. Gafilâne zikrettiyse, onu da kabul

etmez. Gafilce, akli başka yerde dua ettiyse, onu da kabul etmez.

Bir kere güzel olacak ibadetler... Güzel olduktan sonra da cenneti kazanmaya yetmez, Allah'ın rahmeti ile cennete girecekler. Bunu öğreniyoruz, bir... İbadetleri yapacağız ama, ibadetlerimize mağrur olmayacağız, ibadetlerimizle öğünmeyeceğiz, böbürlenmeyeceğiz, haddimizi bileceğiz. Bilmez ki Allah ibadetini kabul etti mi, etmedi mi?.. “Acaba Rabbim bana rahmedecek mi, yoksa işlediğim suçlardan dolayı cezalandırarak mı?.. Aman cezalandırırsa halim nice olur!.. yoksa beni affına mı erdirecek, mağfiret mi edecek?..” diye korku ile ümit arasında olacak.

Demek ki evliyâullah bile amelleriyle girmiyorlar, Allah'ın lütfu ile cennete giriyorlar.

1. (*Ve sehâveti'l-enfüs*) “Nefislerinin cömertliği ile girecek.” Nefsinin cömertliği ne demek?.. İnsanların cömertliği bir kaç çeşittir.

a. Elindeki malından parasından verir; buna mal cömertliği derler.

b. Bedenen hizmet eder, hizmete koşturur. Delikanlıdır, hocasının hizmetinde pervane gibi dolaşır, güzel hizmet yapar. Hocası da dua eder, “Allah razı olsun!” der. Veya babasına, annesine, akrabasına, büyüklerine hürmet eder. Sever büyükleri. Neden?.. Bedenen hizmete koşturuyor. İşte bu ten cömertliğı...

c. Bir de can cömertliğı vardır, Allah yolunda canını verir. Şehitler gibi, “Canım feda olsun!” der, canını verir.

Demek ki, evliyâullah da hizmet ehli imişler. Cennete girenler Allah’ın rahmeti ile girecek, bir de hizmet ehli oldukları için nefislerinin cömertliğinden, ten cömertliğinden... Hem malla mülkle cömertlik yapıyorlar, etrafa hediyeler, ikramlar, hayırlar, yardımlar yapıyorlar; hem de hizmete koşuyorlar. Allah cömertleri seviyor, ondan dolayı girecekler cennete..

2. (Ve selâmeti’s-sudûr) “Göğüslerinin selametinden dolayı cennete girecekler.” *Selâmet-i sudûr*; kalbinde, yâni içinde başkalarına karşı kin, gazab, düşmanlık, hile,

fesat olmayan, içi temiz olan demek... İç temizliği ile girecekler.

Bakıyorsun herkesi seviyor, herkesi affediyor, kendisine kötülük edeni bile bağışlıyor. Kötülüğe iyilikle mukabele ediyor. Kimsenin aleyhinde konuşmuyor, gıybetini yapmıyor, aleyhinde çalışmıyor, zararına çalışmıyor. Kimseyi üzmüyor, herkesin iyiliğini istiyor. Bunun göğsü sâlim, hasta değil, selamette, hastalığa bulaşmış değil, sıhhatli; iç dünyasının hiçbir hastalığı yok...

Bazı insanların dışı sağlamdır turp gibi, ama içi çürüktür ceviz gibi... İç bin bir türlü kötü duygu ile doludur, hile ile doludur, fitne ile fesatla doludur. O zaman dışının kürkü, süsü, ziyneti, giyiminin güzelliği, tıraşının parlaklığı para etmez.

Ne olacak, evliyâullah nasıl giriyor cennete?.. İçlerinin her türlü olumsuz vasıftan selamette olmasıyla, güzel vasıflarla dolu olmasıyla, kalplerinin temiz olmasıyla giriyorlar.

4. (*Ve rahmetin li-cemî'l-müslimîn*) rahmet burada merhamet manasına... “Bir de

bütün Müslümanlara karşı merhametli oldukları için giriyorlar.”

Evliyâullahın bir sıfatı da bütün Müslümanları sevmektir, hepsinin iyiliğini istemektir. Hatta Peygamber Efendimiz hadis-i şerifinde buyurmuş ya:

مَا مِنْ دُعَاءٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ أَنْ يَقُولَ الْعَبْدُ
اللَّهُمَّ ارْحَمْ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ رَحْمَةً عَامَّةً⁶

(*Mâ min duâin ehabbü ile'llâhi min en yekûle'l-abdü*) “Duaların en makbulü, Allah Teâlâ Hazretleri’ne kulun duasının en sevgilisi, (*Allâhümme’rham ümmete Muhammedin rahmeten âmmeh*) ‘Yâ Rabbi; Ümmet-i Muhammed’e geniş bir bağışlama ile, umumi bir merhamet ile merhamet eyle!’ demesidir.”

Yâni, “Merhametin hepsini kapsasın, hepsini afv-ü mağfiret eyle, hepsine lütfunla muamele edip cezalandırma... Müşkil işlerinin hallini âsân eyle, sıkıntılarını gider, hepsini hoş eyle... Hepsini huzur ve rahat içinde, dünyada

⁶ İbn Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, 3/442 (17250); Hatîb-i Bağdâdî, *Târîh-u Bağdâd*, 7/91 (3155); *Râmûzu'l-Ehâdis*, 381/7.

ahirette bahtiyar eyle...” diye hepsinin iyiliğini düşünürler. İyi insanların bir vasfı da budur.

Demek ki bu hadis-i şeriften iyi şeyler öğrendik, evliyâullahın huylarını öğrendik.

Bir kere güzel ameller, ibadet, tâat, Allah’ın emirlerini tutmak, yasaklarından kaçınmak, şeriatın ahkâmına uymak olacak; ama bunlarla öğünmeyeceğiz, Allah’ın rahmeti ile cennete gireceğimizi bileceğiz, mütevazı olacağız.

İkincisi, içimiz cömert olacak. Hem elimiz açık olacak, para, mal, mülk yardımı yapacağız; hem de bedenlen insanların hizmetine koşacağız, insanlığın hizmetinde olacağız. İyiliğin, dinin hizmetinde olacağız. Kötülüğün hizmetinde değil, çetenin reisin peşinde değil de iyiliğin peşinde olacağız.

Üçüncüsü, içimiz tertemiz olacak, hiçbir hastalık bulunmayacak. Kalbimiz pırıl pırıl olacak, kimseye kin,düşmanlık, adâvet, hile, fitne, fesat duyguları olmayacak içimizde...

Dördüncüsü de, bütün Müslümanlara merhamet edeceğiz. “Dünyanın neresinde Müslüman kardeşim var, sıkıntıları nedir,

onlara ne yapabilirim?” diye düşüneneğiz, elimizden geldiğince yardımcı olacağız.

e. Babasının Dostlarını Ziyaret Etmek

İki hadis-i şerif olduğuna göre üçleyelim bu hadis-i şerifleri...

Aradaki hadis-i şerifi de okuyalım:

إِنَّ أَبْرَّ الْبِرِّ أَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ أَهْلَ وَدِّ أَبِيهِ بَعْدَ
أَنْ يُؤَلَّى الْأَبُ⁷

Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî gibi sağlam kaynaklar, Abdullah b. Ömer *radıyallahu anh*’dan rivayet etmişler. İzah edelim:

(*Inne eberre’l-birri*) “İyiliğin en iyisi...” Çeşitli iyilikler var, iyi işler var, sevaplı işler var, makbul işler var, Allah’ın sevdiği güzel işler var... “İyinin en iyisi nedir?” diyor Peygamber Efendimiz. (*En yasile’r-racülü ehle vüddi ebîhi*) “Babasının sevdiği arkadaşlarına ziyaret yapmasıdır, ilgi göstermesidir. Gidip onları, ‘Siz babamın dostlarıydınız, nasılsınız, iyi misiniz, bir emriniz var mı?’ falan diye onları arayıp sormasıdır, kollamasıdır; yardıma muhtaçsa yardım etmesidir. (*Ba’de en*

⁷ Müslim, “Birr ve’s-Sıla”, 13 (2552); *Râmûzu’l-Ehâdîs*, 110/4.

yüvelliye'l-eb.) Baba ahirete göçtükten sonra...

Demek ki, evlat dünyada iken de babasının dostlarına saygılı olacak; baba ahirete göçtükten sonra da, bu babamın dostuydu diye, babasının hatırı için baba dostlarını ziyaret edecek. (*En yezûra*) demiyor, (*en yasîle*) diyor; hem ziyaret edecek, hem de onlarla ilgi bağlarını kuracak demek. Bu ziyaretten de ötede onlara yardımcı olmak, hizmet etmek; mâlî bir yardım gerekiyorsa, bağış ve ikram gerekiyorsa onları da yapmak manasını da ihtiva eder.

Demek ki hayırlı bir evlat, babası ahirete irtihal ettiği zaman onun için hayır yapar, hasenat yapar, hatim indirtir, dua eder, hacca gider, sadaka verir, babasına boyna sevap gönderir. Ama başka bir de ne yapacak?.. Babasının arkadaşlarına gidip ziyaret edecek, ellerini öpecek, gerekirse onlara mâlî yardımda bulunacak.

“Hacı amca nasılsınız? Siz babamın dostuydunuz, sizi ziyarete geldim; bir hizmetiniz var mı?” diye soracak, duasını alacak.

İşte görüyorsunuz, Müslümanlık ne kadar tatlı, ne kadar güzel!.. Bir iyi Müslümanın, babasının vefatından sonra, baba dostlarını bile unutmaması gerekiyor.

f. Hadis-i Şeriflerin Önemi

Allah Teâlâ Hazretleri bize, dinimizin güzel emirlerini öğrenip, gereğince amel etmeyi nasip eylesin...

Bunlar nereden öğrenilir?.. Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden öğrenilir. Teferruat Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden öğrenilir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in sünneti iyi öğrenilirse, din namına yapılan şeylerin hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğu da öğrenilir. Söylenilen sözlerin de hangisi doğru, hangisi eğri, o zaman terazi de tartar insan. “Bu adam dini bilmiyor. Söylediği yalandır, yanıltır, eksiktir, kusurludur; işin doğrusu şudur.” diyebilir hadisleri bilirse...

Hadisleri bilmeyen bir insan, dini tamamıyla anlayamaz. Ben şimdi gazetelere bakıyorum, bazı sözleri duyunca acı acı gülümsüyorum, üzüldüyorum. Çünkü din namına, Müslümanlık namına, dindarlık namına

felaket derecede, cahilce yalan, yanlış, eksik, kusurlu sözler... Kimlerden ne gibi sözler çıkıyor, şöyle okuyorum üzülüyorum, acı acı gülümsüyorum.

Neden?.. Çünkü, “Falanca hadis-i şerifi okumuş olsaydı buadam, böyle demezdi... Falanca ayeti bilseydi böyle demezdi... Falanca hadis-i şerifi bilseydi, o ayeti yanlış yorumlamazdı.” diye düşünüyorum.

Onun için sevgili kardeşlerim, üç hadis-i şerifi okuduğumuz busohbetin sonunda açıklama yapayım size; ihtar edeyim, ikaz edeyim sizi, uyarayım:

Hadis-i şerifleri, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in sünnetini iyi öğrenmezseniz, aldanırsınız! Tam Müslümanlığı, doğru Müslümanlığı öğrenemezsiniz! İş cahillerin söylediği sözlerle çıkırından çıkar, sonra insanlar şaşırır. Ama dindeki şaşıрма da çok pahalıya mal olur. Yolda yürürken şaşırmaya benzemez; dinde imanda şaşırdı mı insan, -Allah saklasın- Allah’ın sevgisini kaybeder, gadabına uğrar, kahrına uğrar. Cehenneme düşer, cayır cayır yanar. Dünyası, ahireti mahvolur.

Onun için Kur’ân-ı Kerîm’e sarılın, hadis-i şerifleri okuyun!..

“Efendim, hangi hadis-i şerifleri okuyacağız; bazıları hadismiştir, bazıları bazı kötü insanlar tarafından uydurulmuş?..”

Tabi, bak ne kadar güzel biliyorsun. Demek ki, bazı insanlar Müslümanları şaşırtmak maksadıyla, yalan yanlış sözler bile otaya atmışlar. O halde, sahih hadisleri öğreneceksiniz.

“Nedir bunun ölçüsü?..”

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın neşrettiği hadis kitaplarını okuyun; *Sahîh-i Buhârî*’yi okuyun, *Riyâzu’s-Sâlihîn*’i okuyun!.. Sorun müftü efendiye, sorun Din İşleri Yüksek Kuruluna... Hangi hadis-i şerifler sağlamdır, onları okuyun!

Büyük âlimlerin açıklamalarıyla neşredilmiş kitapları alın, okuyun! mesela, rahmetli Ahmed Davudoğlu Hoca Efendi, -nur içinde yatsın- İmam Müslim’in hadis kitabını açıkladı. Diyanet, Buhârî’nin açıklamalarını neşretti; kaç cilt, içindekiler kısmı var... Sonra sahih hadis kitaplarından Ebû Dâvud neşredildi, Tirmizî neşredildi, İbn Mâce neşredildi. Hepsi

sahih olarak bilinen, kıymetli hadis kitapları neşredildi. Onları okuyun! O zaman o hadislere aykırı söz söyleyenleri bilirsiniz, “Haa, işin doğrusu şuymuş!” dersiniz.

Demek ki tam Müslümanlık, doğru Müslümanlık, en iyi Müslümanlık nereden öğrenilir?.. Sünnet-i seniyyeye sarılarak öğrenilir, hadis kitapları göz önünde bulundurularak öğrenilir. Hadis-i şerif kitapları okunmaz, ihmal edilir, reddedilirse; “Efendim Kur’ân’da şöyle yazılıyor, böyle yazılıyor.” dediği halde, insanlar o ayeti yanlış kullanmışlardır, o ayetin izahı o değildir. O zaman bazıları insanları kandırıyorlar.

Kanabilirler. Nitekim biliyorsunuz Ebû Eyyûb el-Ensârî Efendimiz, İstanbul’da kabri bulunan, Eyüp semtinde camisi bulunan, türbesi bulunan, çok sevdiğimiz, başımızın tacı mübarek sahabi... Onun yanında bir konuşma olmuş, o ikaz etmiş. Düşünün, o devirde bile böyle yanılmalar olabiliyor.

Savaşta birisi düşmanın üzerine saldırmış, çarpışmış çarpışmış, şehit düşmüş. Saftan öne çıkıp, “Yâ Allah!” deyip gidip, düşmanla

çarpıştığı için... Arkada kalanların bazıları da demişler ki:

“Bak şu adama, kendisini tehlikeye attı. Halbuki Kur’ân-ı Kerîm’de ayet-i kerime var:

وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ⁸

(*Ve lâ tülkû bi-eydîküm ile’t-tehlükeh*)

“Kendi elinizle kendinizi tehlikeye atmayın!” buyruluyor. Bak kendisini tehlikeye attı, şehit oldu.“

Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri müdahale etmiş:

“Ey insanlar! Siz bu ayeti böyle yorumluyorsunuz ama, bu ayetin manasını biz Peygamber Efendimiz’in zamanında hiç böyle anlamıyorduk. ‘Allah’ın size verdiği malların zekâtını vermezseniz, cihada sarf etmezseniz, cimrilik yaparsanız, o zaman böylece kendinizi tehlikeye atmış olursunuz. Hayır yapın, hasenat yapın, zekât verin, cihada para verin!’ manasına geliyordu bu... Siz şimdi savaşta düşmana saldırmayın manasını çıkartıyorsunuz; bu yanlıştır. Düşmanla

⁸ 2/Bakara, 195.

çarpışmak, düşmana saldırmak Allah'ın emridir. Kâfirlerle, müşriklerle cihat etmek en büyük sevaplı işlerdir. Yanlış yorumluyorsunuz.” demiş.

Sahabenin yaşadığı devirde bile Kur'ân-ı Kerîm'in kelimelerinin anlamına bakarak, düşünüp yanlış yorumlamaya kalkışanlar çıktığına göre, demek ki Kur'ân-ı Kerîm'i sadece Arapça bilenler anlamaz. Kur'ân-ı Kerîm'i şöyle tefsirlerinden, büyük âlimlerin açıklamalarından, bu gibi böyle ikazları da bilen insanların doğru yorumlamalarından anlayabilir insan...

Onun için Kur'ân-ı Kerîm'e sarılın ama tefsiriyle beraber, büyük âlimlerin, mübarek müctehitlerin açıklamalarıyla beraber okuyarak... Hadis-i şeriflere sarılın, sahih hadis-i şerifleri okuyun! Onlar size, bu dünyadaki karşınıza çıkan bütün müşkillerde ışık tutacaktır.

Allah Teâlâ Hazretleri cümlemizi Kur'ân yolundan, Peygamber Efendimiz'in yolundan ayırmasın... Sevdiği razı olduğu kul olarak yaşayıp, sevdiği razı olduğu amelleri, hayrat u hasenâtı yapıp, başarılı bir şekilde ömür sürüp,

Ümmet-i Muhammed'e faydalı olup, iman-ı kâmil ile ahirete göçüp, Rabbimizin huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmaya muvaffak eylesin...

İki cihanda bahtiyar olun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri ve Ak-Televizyon seyircileri!

es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berakâtühû.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

13 Cemâziye'l-Evvel 1419 / 04 Eylül

1998

ALMANYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

